

ומפרשת הגמרא: **כמאן דאמר: כמין ספינה** רוקדת, כי לפי הסובר: כמין תיבה פרוצה, הרי היו הסניפין עומדים על גבי קרקע מצידיו של הלחם, ואין הלחם מעמידם.

צ-א **מיתבי מברייתא לדעת הסובר שהיה הלחם כמין ספינה רוקדת; דתניא:**

כמין כוורת היה לה בתנור, הוא הדפוס שבתנור – כמבואר בריש פירקין, שהיה מנוקב ככוורת של קנים, כדי שישלוט האור ברובו – ודומה אותו דפוס **כמין טבלא מרובעת**.

הרי משמע כמאן דאמר: כמין תיבה פרוצה, ששוליה עשויים כטבלא מרובעת; אבל למאן דאמר: כמין ספינה רוקדת, הרי לא היו לה שוליים אלא כעובי אצבע!?

ומשנינן: **אימא**, כך תאמר: **ופיה של הכוורת דומה כמין טבלא מרובעת**, שהיה פיה מרובע ומרחב, כדי שיכנס הלחם בו בריוח, אבל למטה עשוי כמין ספינה רוקדת.⁽¹⁾

תניא כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת, דתניא:

ארבעה סניפין של זהב היו שם, מפוצלין מראשיהן כמין דקרנין היו, שסומכין בו את הלחם, שהוא דומה כמין ספינה רוקדת.⁽²⁾

א. כשהיו בני ישראל חונים במדבר, היה המשכן באמצעם, והוא היה "מחנה שכינה", ומסביב לו היו חונים הלויים, ומקום חנייתם הוא "מחנה לוויה"; ומסביב להם היו חונים ישראל לדגליהם, וזה הוא "מחנה ישראל".

ב. במחנה שכינה אוכלים את קדשי הקדשים, וטמאי מתים משתלחים משם; ממחנה לוויה משתלחים הזבים; ובמחנה ישראל היו אוכלים קדשים קלים, והמצורעים משתלחים מחוצה לו.

ג. כשהיו נוסעים, היו מפרקים את המשכן, והלויים נושאים אותו;⁽³⁾ ואולם אף בשעת המסע, היה לחם הפנים על השולחן, וכמאמר הכתוב [במדבר ד ז] בפרשת פריקת המשכן בשעת המסע: "ועל שולחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערות ואת הכפות ... ולחם התמיד עליו יהיה".

ד. תחילת סוגייתנו עוסקת בקדושת מחנה שכינה בשעת המסע כשהמשכן מפורק; ובהמשכה בקדושת שאר המחנות.

3. בני גרשון ובני מררי היו נושאים את המשכן; ובני קהת נושאים את הארון ושאר הכלים המקודשים, כגון מזבח וכיצא בזה; בני גרשון ובני מררי היו מקדימים את כולם בנסיעתם, ומקימים את המשכן במקום החנייה; לאחריהם שני דגלים מבני ישראל, ולאחריהם בני קהת עם הכלים המקודשים, ולאחריהם שני דגלים נוספים מבני ישראל; כמבואר ברש"י בחומש פרשת

1. נתבאר על פי רבינו גרשום.
2. בפשוטו היה לנו לפסוק כמאן דאמר זה, שהברייתא מסייעתו, וגם דברי רבי יהודה דלעיל מתפרשים כמאן דאמר זה; אך הרמב"ם תמידין מוספין א ט פסק כמאן דאמר "כמין תיבה פרוצה", וראה בזה ב"ספר המפתח"; וגם רש"י בחומש פרשת תרומה [שמות כה כט], מפרש כמאן דאמר כמין תיבה פרוצה היתה.

איבעיא להו: לחם הפנים שהוא — כאמור — מסודר על השולחן אף בשעת המסעות, האם **נפסל** הוא **במסעות** משום "יוצא", שהרי לחם הפנים שיצא מחוץ למחנה שכינה הרי הוא נפסל וככל שאר קדשי קדשים שמקומם במחנה שכינה, שאם יצאו חוץ למחנה שכינה הרי הם פסולים, ואם כן בשעת המסע הרי בטלה קדושת מחנה שכינה, ונמצא שיצא הלחם ממחנה שכינה.

או אינו נפסל במסעות משום יוצא. (4)

ונחלקו בדבר: **רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי:**

חד מהם אמר: **נפסל** הלחם ביוצא.

וחד מהם אמר: כיון שמסודר הלחם על השולחן, **אינו נפסל** ביוצא. (5)

וטעמיהם:

מאן דאמר: נפסל, טעמו הוא משום **דכתיב** [במדבר ב:]: "**כאשר יחנו בן יסעו**", מה **בחנייתו** כשאין הלחם במחנה שכינה הרי הוא **נפסל ביוצא**, אף **בנסיעתו** כשאין הלחם במחנה שכינה הרי הוא **נפסל ביוצא**. (6)

בהעלותך, ו**בתוספות כאן** כתבו שהיו הולכים אחר הדגל הראשון, וכן מבואר גם **ברמב"ן** פרשת בעללותך.

4. הקשה **בטהרת הקודש**: למה לא פשטה הגמרא שאינו נפסל, שאם כן למה נשאו אותו, היה להם לשרוף אותו מיד, כדין פסולי קדשים!?! [ויש להעיר לירושלמי שקלים ו ג, שמבואר שם לענין אחר: "לחם פנים לפני תמיד, לחם פנים אפילו פסול", אבל הגר"א הגיה את הירושלמי].

ותירץ: כל פסולי קדשי קדשים צריך שתהיה שריפתן בקודש, וכדדרשינן מ"בקודש באש תשרף", שבמקום אכילתו שם תהא שריפתו, וכמבואר ברש"י שם, והיות שקודם פריקת המשכן אי אפשר לשורפו שעדיין לא נפסל, ולאחר שפרקוהו שוב לא היה מקום שיהיה ראוי לאכילה לשורפו שם, לכך הצרכו לשאת אותו עמהם עד מקום חנייתן, שיקימו את המשכן ואז ישרפו אותו.

5. מן הסוגיא ומרש"י מוכח, שלפי סברת הגמרא עכשיו, אין ספק שאם לא היה הלחם על

השולחן, הרי הוא נפסל משום יוצא, כי בטלה קדושת מחנה שכינה; ומה שאינו נפסל ביוצא, הוא דוקא כשהוא על השולחן, וכדמפרשת הגמרא את טעמו מן הכתוב; ועל פי זה נתבאר בפנים.

6. א. כתב רש"י: בחנייתו נפסל ביוצא, אם יוצא חוץ לקלעים, כדכתיב גבי לחם הפנים — ויקרא כד ט — "והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדוש".

[וצ"ב, וכי לא ידענו שלחם הפנים נפסל ביוצא ככל הקדשים; ועוד, הרי בפסוק זה לא נאמר שאם יצא יפסל, אלא מקום אכילתו היכן הוא, ויוצא שהוא פסול נלמד מפסוקים אחרים, ראה רש"י זבחים כו א ד"ה פרכסה!?! ויש לבאר בכמה אופנים].

ב. הנה שיטת רש"י בכמה מקומות [ביניהם בעמוד ב ד"ה נתקדשן], שקידוש כלי כשם שמועיל הוא לקדש כדי ליפסל בשאר פסולין, כך מקדש הוא ליפסל ביוצא; והתוספות חולקים בכמה מקומות [ביניהם בעמוד ב ד"ה לישתן], שאין כלי מקדש ליפסל ביוצא; ולכן כל מגחה אינה נפסלת ביוצא אלא משנקמצה, מלבד

ומקשינן לאירדך – הסובר שאינו נפסל – נמי:
הא כתיב "כאשר יחנו כן יסעו" !?

ומשינין: לדעת מאן דאמר זה דרשינן לקרא
לאירדך גיפא, להכשירו כשהוא על השולחן:

מאן דאמר אינו נפסל, טעמו הוא משום
דכתיב [במדבר ד ז] בפרשת פריקת המשכן
בשעת המסע: "ועל שולחן הפנים יפרשו
בגד תכלת ... ולחם התמיד עליו יהיה", הרי
שעומד הוא בקדושתו ושם "לחם התמיד"
עליו. (7)

שפיר הקשה, שהרי למאן דאמר שהוא נפסל
ביוצא, בהכרח שהיה סבור, שאין מתקיים דין
הסידור בשעת המסע, שהרי נפסל ביוצא, ואם כן
תיפוק ליה משום מחוסר זמן], וצייין למבואר שם
באות א.

7. יש להסתפק בגדר הדין: האם "יוצא" הוא,
אלא שעל השולחן אינו נפסל, [דומה למה
שאמרו "אין לינה מועלת בראשו של מזבח"];
או שאינו "יוצא" כלל, היות ודין הלחם להיות
על השולחן, וזה הוא מקומו, ונמצא שלא יצא
מעולם מחוץ למקומו.

וצד זה השני לא יתכן אלא אם נפרש
שנתקיים דין הלחם להיות על השולחן גם
במסעות, ואם כן קיום מצותו בשעה זו הוא
מחוץ למחנה שכינה; וכן נראה מדברי
המלבי"ם [במדבר ד ז] על הפסוק: "ועל שולחן
הפנים יפרשו בגד תכלת, ונתנו עליו את הקערות
ואת הכפות ואת המנקיות ואת קשות הנשך,
ולחם התמיד עליו יהיה", וכתב המלבי"ם: והנה
מה שאמר "ולחם התמיד עליו יהיה" שמזה
למדו במנחות שאינו נפסל במסעות, יקשה: איך
הניח הלחם על בגד תכלת הלא צריך שיונח על
טהרו של שולחן?! מזה מוכח כפירוש הרמב"ן,
שמה שאמר "ולחם התמיד עליו יהיה", פירושו:
על השולחן עצמו, ופרש בגד תכלת על השולחן
ועל הלחם שעליו, ועל הבגד נתנו את הקערות
...; וגם לשון הרמב"ן הוא "כי לכבוד הלחם
שהוא מסודר על השולחן כהלכתו יפרשו בגד
תכלת להפריש בין השולחן בלחמו ובין

מנחת כהנים וכיוצא בה שאין בהם קמיצה, שהם
נפסלים ביוצא משנתקדשו בכלי; ולשיטת
התוספות תיקשי: האיך אמרו כאן שלחם הפנים
שעל גבי שולחן נפסל ביוצא, והרי לא נתקדשו
ליפסל עד שיוקטרו הבזיכין שהם כמו קמיצה
למנחה [וכעין שכתבו שם התוספות דלחם
הפנים אינו נפסל ביוצא אחר אפייתו, ואף
שהתנור מקדש; הוא הדין משתנקדש לחם
הפנים בשולחן]!?

ותירץ בשיטה מקובצת בהשמטות שם אות
כג: אכן הלחם אינו נפסל, אבל הלבונה שעל
הלחם דינה כמנחת כהנים ונסכים שהם נפסלים
ביוצא על ידי קידוש כלי כיון שאין להם מתיר
של קמיצה, והוא הדין הבזיכין שהם עצמם
המתירים ואין להם מתיר אחר, הרי הם נפסלים
משקדשו בכלי; ובמקדש דוד סימן כב אות ג,
הקשה על זה, שאינו תלוי במתיר, אלא במה
שאינו עבודה אחר הקידוש, ובלבונה הרי יש
עבודת הסילוק לאחר הקידוש, ראה שם,
ובחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] סימן לו.

ג. הקשה במקדש דוד [שם ד"ה ובעיקר,
בסופן]: למה לי משום יוצא, תיפוק ליה משום
מחוסר זמן, שהלחם צריך להיות מונח על
השולחן משבת לשבת, ואם בינתיים סילק את
הלחם מן השולחן, אם כן הרי מחוסר זמן, כי לא
היה הלחם על השולחן משבת לשבת; [ויש
להוסיף: אף שנתבאר בהערה 7, שבכלל מאמר
הכתוב "ולחם התמיד עליו יהיה", שמתקיים בזה
הדין שיעמוד הלחם על השולחן, ואם כן אין זה
מחוסר זמן שהרי עמד על השולחן; מכל מקום

מה בחנייתו כי לא יצא ממקומו שעל השולחן לא מיפסיל –

אף בנסיעתו, כי לא יצא ממקומו שעל השולחן לא מיפסיל.⁽⁸⁾

ולאידך – הסובר שנפסל – נמי תיקשי: הא כתיב "ולחם התמיד עליו יהיה", ומוכרח שאינו נפסל ביוצא.

אלא כי אתא רב דימי, אמר:

במסודר הלחם על השולחן – ונסעו, דכולי

עלמא – רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי – לא פליגי שאינו נפסל ביוצא, שהרי הכתוב אומר "ולחם התמיד עליו יהיה".

אלא כי פליגי במסולק, שכבר סילקו את הלחם בשבת מן השולחן, ועד שלא הספיקו לאוכלו נצטוו לנסוע, והוליכו אותו עמהם.⁽⁹⁾

מאן דאמר נפסל, טעמו הוא משום דכתיב "כאשר יחנו בן יסעו", מה בחנייתו נפסל ביוצא, אף בנסיעתו מיפסל ביוצא.⁽¹⁰⁾

"תמיד" אינו כולל מסעות.

9. א. נתבאר על פי רש"י כפי שהגיהו בשיטה מקובצת, שכתב: במסודר על השולחן שעדיין לא הגיע זמן לסלק את זה עד שנסעו, כולי עלמא לא פליגי דלא איפסל, דהא כתיב (לחם הפנים תמיד) ["לחם התמיד עליו יהיה"], כי פליגי במסולק, שסילקוהו בשבת וסידרו אחר, ולא הספיקו לאכול אותם עד שנסעו; [ומיהו קשה, דמהרישא משמע, שאם הגיע הזמן ונסעו, נפסל ביוצא; ומסוף דבריו נראה, שאינו נפסל אלא כשסלקוהו; אך לא תמצא שיגיע זמן הסילוק ויסעו, כי בשבת לא היו נוסעים, כמבואר בתוספות בד"ה שמע; וראה מה שהובא בשם גליון בשיטה מקובצת אות א].

ומבואר לפי גירסא זו, שבסלקוהו באמצע השבוע אין הדין כן; אך בכרכת הזבח לקמן בסוגיא דסילוק מסעות בלילה, כתב בשיטת רש"י לא כן, כפי שיובא שם בהערות, וראה שם. ב. ראה רבינו גרשום, שהוא מפרש באופן אחר את ענין מסולק ומסודר.

10. [לכאורה קשה: דרשה זו ניחא רק להוה אמינא שמחלוקתם היא במסודר, כי לכולי עלמא בטלה קדושת מחנה שכנה, וכשם שבחנייה

הכלים"; וראה עוד בהערה 8 בשם הירושלמי; [ומיהו יש לעיין: הרי הכתוב אומר "ונתנו עליו ... ואת הכפות", והכפות הם הבזיכים כמבואר לקמן צו א, ולכאורה הבזיכים צריכים להיות על הלחם ממש לדעת חכמים, ולדעת אבא שאול (ראה משנה לקמן צו א) על טהרו של שולחן, וצריך תלמוד].

8. א. [יש לעיין: אם כן למה לי "ולחם התמיד עליו יהיה", תיפוק ליה מדרשה זו? ויש לומר, שכוונת הגמרא היא, שמפסוק זה אי אפשר ללמוד לא לכאן ולא לכאן, ומשום שיש לפרשו לפסול, ויש לפרשו להכשר; ועוד יש לומר, שאין כוונת הגמרא לדרוש מן הכתוב שאינו נפסל, אלא: אין לך ללמוד אלא נסיעה דומיא דחניה, שיצא ממקומו, וזה הרי לא יצא ממקומו; אך לשון הגמרא "לאידך גיסא" משמע יותר שהיא דרשה להכשיר].

ב. מסקנת סוגייתנו, שבמסודר כולי עלמא אינו נפסל; אך ראה בירושלמי בימא סוף פרק רביעי, שנחלקו רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי בלחם הפנים אם נפסל במסעות, ומראיות הירושלמי שם נראה, שמחלוקתם במסודר.

ונראה עוד שם, שאם אינו נפסל, מתקיים "תמיד" בסידור הלחם במסעות, ולדעת הפוסל,

הכתיב "כאשר יהנו בן יפעו" !?

ומשנינן: הוא מפרש ליה לאידך גיסא, מה בחנייתו כי לא מפיק ליה מן העזרה לא מיפסל, אף כנסיעתו כי לא מפיק ליה לא מיפסיל. (12)

מאן דאמר אינו נפסל, טעמו הוא משום דכתיב בפרשת מסעי בני ישראל [במדבר ב]: "ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות", ולמדנו: אף על פי שנסע אהל מועד הוא. (11)

ומקשינן לאידך — הסובר לא נפסל — נמי,

נושאי הארון בתוך מחנות ישראל; אלא שמשם מוכח דאפילו לענין מחנה לוייה שהזב משתלח ממנו, אין דין מחנה לוייה במסע אלא במחנה בני קהת, ואילו מכאן אין מוכח רק, שלענין בשר קדשי קדשים הנאכלים במחנה שכינה תלוי הדין במחנה בני קהת.

12. לפי פשוטו, סובר מאן דאמר זה שקדושת מחנה שכינה לא בטלה; וביאור הגמרא הוא: כשם שבחנייתו אינו נפסל אלא כשיצא מחוץ למחנה שכינה, אף בחנייתו אינו נפסל אלא כשיצא חוץ למחנה שכינה, וכיון שלא בטלה קדושת מחנה שכינה בנסיעה, אינו נפסל כמו שבחנייה לא היה נפסל.

אבל לשון רש"י הוא: כי לא מפיק ליה מעזרה, והשתא נמי לא אפקיה ממחנה לוייה; ותמה השיטה מקובצת על לשונו, מה ענין מחנה לוייה לכאן, והרי הדין תלוי בעזרה שהיא מחנה שכינה !?

וביאר: הכי פירושו: אף נסיעתו כי לא מפיק ממחנה לוייה לא מיפסל, דמחנה לוייה איקרי אהל מועד בשעת מסע, דכתיב "ונסע אהל מועד מחנה הלויים", אלמא דקרוי אהל מועד לפי שאהל מועד בתוכו.

ומשמע בכוונתו, דבאמת לא היה שם תורת מחנה שכינה, אלא מחנה לוייה היה, ומכל מקום די בזה כדי שלא יפסל ביוצא, כי התורה קראתו אהל מועד; והטעם שלא היה שם מחנה שכינה, הוא משום שזה תלוי במחיצות וקלעים, וכשנוסעים אין שם מחיצות כלל, אבל מחנה

נפסל כשיצא ממחנה שכינה, כן בנסיעה משיצא ממחנה שכינה יש לו ליפסל; אבל עתה שסברת החולק היא, משום ש"אף על פי שנסע אהל מועד הוא", ולא בטלה קדושת מחנה שכינה, איך נלמד מדרשה זו שייפסל ואף שלא יצא ממחנה שכינה, וכי בחנייה נפסל הוא באופן זה; ויתבאר ענין זה בהמשך הסוגיא בהערות].

11. הוסיף רש"י ביאור [על פי הגהת השיטה מקובצת]: דמכל מקום בתוך מחנה הלויים הוא, שנושאים אותן כהנים עמהם על השולחן, ודגלי מחנה ישראל סביב להם. [והלשון "שנושאים אותן כהנים עמהם על השולחן", צ"ב, שהרי במסולק אנו עוסקים, ומה תועלת יש בלחם מסודר על השולחן בשעת הנסיעה]; וראה עוד בהערה בהמשך הענין שלשיטת רש"י לא היה שם מחנה שכינה, אלא מחנה לוייה היה כמו אהל מועד, ואפשר, שזו היא גם כוונת רש"י כאן "שהרי בתוך מחנה הלויים הוא".

וממה שכתב רש"י "ודגלי מחנה ישראל סביב להם" מבוואר, שרק במחנה בני קהת — שהיו נוסעים בתוך מחנה ישראל — אינו נפסל ביוצא, אבל במחנה בני גרשון ובני מררי שהיו נוסעים קודם מחנה ישראל, היה הלחם נפסל ביוצא.

וראה בחידושי מרן רי"ז הלוי על התורה בפרשת במדבר, שדקדק כן מדברי רש"י בזבחים ס ב ד"ה קדשים נפסלים: שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים, ולא זב למחנה הלויים נושאי הארון, כדאמרינן לקמן אף על פי שנסע אהל מועד הוא, הרי שתלה הדבר בבני קהת

ומקשינן לאידך נמי — הסובר, שהלחם נפסל — הכתיב "ונסע אהל מועד"! ?

ומשנינן: החוה לדגלים הוא דאתא, כלומר, לא בא הכתוב אלא להורות את מקומו של אהל מועד בין הדגלים, שהוא עיקר ענין הפרשה שם, ולא ללמד שיש למקום תורת אהל מועד. (13)

ואידך סבירא ליה, דלזה אין צריך לקוראו אהל מועד, אלא מהמשך הכתוב "מחנה הלויים בתוך המחנות" נפקא, ובהכרח שהוסיף הכתוב לקוראו אהל מועד, לומר שתורת אהל מועד לו. (14)

מיתבי למאן דאמר: לא נפסל הלחם ביוצא, ממה ששנינו בברייתא:

**בשעת פילוק מסעות הרי הקדשים (15)
נפסלין ביוצא —**

ומכל מקום זבין [המשתלחים חוץ לשתי מחנות: שכינה ולויה] ומצורעין [המשתלחים חוץ לשלש מחנות, ואפילו ממחנה ישראל] משתלחין חוץ למחיצתן, למחיצתו של כל אחד ואחד, דהיינו הזבין מחוץ למחנה הלויים בשעת נסיעתן, והמצורעים חוץ למחנה ישראל בשעת

מחנה ישראל ואכילת קדשים קלים בשעת המסעות, וכמו שפירשו התוספות כאן בד"ה מר, שלענין קדשים קלים הנאכלים במחנה ישראל, לא נחלקו; ואם כן צריך ביאור: איך אמר ההוא לדגלים הוא דאתא, והרי אף לשיטתו דרשינן לה לענין מחנה ישראל; וראה מה שכתבו התוספות בסוף הדיבור.

14. כלומר, הרי בני גרשון ובני מררי לא נסעו בתוך מחנה הלויים הנזכר כאן, שהם הרי הקדימו את מחנה ישראל, ואם כן הכוונה היא למחנה בני קהת שהיו נושאי אהל מועד, הרי מבואר שנסע אהל מועד בתוך המחנות; [ויש מן האחרונים שרצו לנטות מפירוש רש"י, ולפרש "ההוא לדגלים הוא דאתא", כלומר, לא נאמר פסוק זה אלא לענין קדושת מחנה ישראל, כמבואר בזבחים קטז ב, כמובא בהערה 13, אבל קדושת מחנה שכינה לענין לחם הפנים לא היה שם; ועל זה מקשה הגמרא: הרי למדנו שאף קדושת מחנה לוייה היה שם מדקרי ליה "מחנה הלויים", וכל שכן קדושת מחנה ישראל].

15. אם הכוונה דוקא לקדשי קדשים שמקומם

לויה היה שם כי זה אינו תלוי במחיצות, והיה שם מחנה לוייה גם בנסיעתם; ולפי פירוש זה משמע, שכל מחנה לוייה היה לו תורת אהל מועד, ואילו לפי פשוטו שהיו שם מחנה שכינה ומחנה לוייה, צריך לידע מה היו גבולות מחנה השכינה, וגם נצטרך לומר שמשה — שהיה מבני קהת — לא היה באותו מחנה, שהרי נשא את עצמות יוסף עמו, ואסור היה במחנה שכינה.

[ובזה מתבאר סברת החולק הלומד מדרשה זו לפסול, שבפשוטו תמוה (וכמבואר בהערה לעיל): הרי הנידון שלא לפסול את הלחם הוא משום שלא בטלה קדושת מחנה שכינה, ואין כאן יציאה כלל, ואף בחנייה לא היה נפסל באופן זה; ולשיטת רש"י מבואר, כי אף החולק לא אמר שקדושת מחנה שכינה לא בטלה, אלא שחידש מן הפסוק שבשעת המסע אף בקדושת מחנה לוייה די שלא ייפסל ביוצא; ולזה חלק החולק ודרש: כשם שבחנייה אם יצא מחוץ למחנה שכינה נפסל, ואפילו אם בתוך מחנה לוייה הוא, הוא הדין בחנייה שהוא נפסל משיצא חוץ למחנה שכינה].

13. הנה בזבחים קטז ב מובאת דרשה זו לענין

ומר — זה שאמר: אינו נפסל — אמר לדבריו רק במסודר הלחם על השולחן, ומשום שנאמר "ולחם התמיד עליו יהיה", ומר — זה שאמר: נפסל — אמר במסולק, שהלחם נפסל כשאר קדשי קדשים שנפסלים —

ולא פליגי [אין כאן מחלוקת]. (16)

אמר אביי: שמע מינה מן הברייתא, שמבואר בה דקדשי קדשים נפסלים ביוצא:

יש סילוק מסעות בלילה, יוצאים היו בני ישראל למסע אף בלילה —

דאי סלקא דעתך: אין סילוק מסעות בלילה, אם כן אימת מידלי לצפרא [מתי היו יוצאים — בתחילת הבוקר] ועדיין לא שחטו קדשי קדשים, אלא משל אתמול הם, ואם כן מאי איריא שקדשי קדשים נפסלים משום יוצא, והרי תיפוק ליה דאיפסיל ליה בלינה שהרי עבר עליהם הלילה —

נסיעתן, ומשום שקדושת מחנות אלו לא בטלה בשעת המסע.

מאי לאו, אפילו לחם הפנים נפסל ביוצא כשאר הקדשים, ותיקשי לדעת מי שאינו פוסלו ביוצא?!

ומשינין: לא כאשר סברת לדמות לחם הפנים לשאר קדשים, אלא בר מלחם הפנים, שהוא באמת אינו נפסל ביוצא.

ומקשינן עלה: מה נפשך?!

אי אהל מועד דוקא הוא, אם כדבריך שתורת אהל מועד למקום בשעת נסיעתן, אם כן אפילו שאר קדשי קדשים נמי לא יפסלו —

אי אהל מועד לאו דוקא הוא, היינו שאין למקום תורת אהל מועד, אם כן אפילו לחם הפנים נמי יפסל?!

אלא כי אתא רבין, אמר: ודאי מוכח מן הברייתא שאין הלחם נפסל ביוצא —

המסעות, כי כאשר יחנו כן יסעו; ומה ששינו: נפסלין ביוצא, היינו דוקא קדשי קדשים, ולא קדשים קלים שהרי דינם תלוי במחנה ישראל שלא בטלה קדושתו.

ובתוספות כאן כתבו כדברים האלה, אלא שלא ממקומו הוכיחו כן, אלא משום שהוקשה להם: הרי בזבחים קטז ב, איתא: קדשים קלים נאכלים בכל מקום מחנה ישראל, ומקשינן: פשיטא?! ומפרשינן: מהו דתימא: יפסלו ביוצא, קא משמע לן, ואימא הכי נמי, אמר קרא "ונסע אהל מועד", אף על פי שנסע — אהל מועד הוא; והיינו — כפירוש רש"י שם — שאפילו בשעת סילוק מסעות אין נפסלים, אלא מוליכין עמו, ובמקום חנייתן אוכלין במחנה; ואילו כאן מסיקה הגמרא בהמשך הסוגיא שכולם מודים במסולק

הוא מחנה שכינה, או אף לקדשים קלים שמקומם במחנה ישראל, יתבאר בהערה שבסוף הענין.

16. מבואר מן הסוגיא למסקנא, שלחם וקדשים נפסלים ביוצא בשעת סילוק מסעות, ומאידך מבואר בברייתא שזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצתן — דהיינו מחנה לוויה לזב, ומחנה ישראל למצורע — אף בשעת המסע. ובהכרח, חילוק יש בין מחנה שכינה שהיא בטלה בשעת סילוק מסעות, משום שהיא תלויה בקלעים, והרי אין קלעים, לבין קדושת מחנה לוויה ומחנה ישראל שלא בטלה קדושתם אף בשעת המסעות, ומשום שדינם אינו תלוי בקלעים, ומחנה הלויים היה בפועל אף בשעת

אלא ודאי, שפסול קדשי הקדשים ביוצא, הוא באופן שיצאו בלילה קודם שייפסלו קדשי הקדשים שנשחטו ביום משום יוצא. (17)

ומקשינן: הרי פשיטא שיש סילוק מסעות בלילה, כי "ללכת יומם ולילה" כתיב!?

ומשנינן: צריך להשמיענו שמתחילים הם ללכת בלילה, כי מהו דתימא:

הני מילי שהיו הולכים אף בלילה, היכא דעקור ביממא [כשעקרו ממקומם ביום], אבל היכא דלא עקור ביממא בליליא לא מצו עקרי [אם לא התחילו ללכת ביום, שוב אין הם מתחילים ללכת בלילה] — (18)

שהוא נפסל, ואין אומרים "אף על פי שנסע אהל מועד הוא!"?

וחילקו התוספות בין קדשים קלים הנאכלים בכל מחנה ישראל ואין צריכים אהל מועד, לבין קדשי קדשים שהם נאכלים במחנה שכינה שהוא בתוך הקלעים, והרי נפרקו הקלעים; [וראה עוד בדבריהם שהקשו מן המבואר בזבחים סא ב, ובמה שתירצו, והוא שלא כדברי רש"י שם].

ומיהו קשה: אם כן הרי כולם מודים בדרשת "ונסע אהל מועד" על כל פנים לענין מחנה ישראל, ואילו בגמרא כאן אמרו לחד מאן דאמר "ההוא לדגלים הוא דאתא", וראה מה שכתבו בזה התוספות בסוף דבריהם.

17. א. הסוגיא נתבארה על פי רש"י; והתוספות תמהו על זה, כי שמא נשחטו הקדשים באותו יום שיצאו, ועדיין לא נפסלו בלינה; וכתבו בסוף דבריהם, שאם היינו אומרים, דבשום פעם לא היו נוסעין אלא בתחילת היום או בתחילת הלילה, הוה מצינו למימר דדייק מברייתא שפיר, וכן משמע קצת מדברי רבינו גרשום, ועל פי זה נתבאר בפנים.

ובמשך חכמה על הפסוק [במדבר ד טז]: "ופקודת אלעזר ... ומנחת התמיד" נתן טעם, למה היו מוכרחים לצאת בתחילת היום או בתחילת הלילה.

ב. התוספות פירשו, שהראיה היא מהנידון של רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי בלחם מסולק אם הוא נפסל ביוצא; וראיית הגמרא היא משום

שבשבת לא היו נוסעים משום כמה איסורים, ואם אין סילוק מסעות בלילה, הרי נפסל הלחם בלינה עד הבוקר.

ומבואר מדבריהם, שאין מועיל סילוקו של הלחם ליפסל ביוצא, אלא כשילקו בשבת, ושוב ממילא בהכרח שנסעו בלילה; אבל אם סילקו את הלחם באמצע השבוע, אין הוא נפסל ביוצא, וכן נתבאר בהערה לעיל מדברי רש"י לפי הגהת השיטה מקובצת.

אך בברכת הזבח כתב כאן לבאר את טעמו של רש"י שאינו מפרש כהתוספות, משום שיש להעמיד את דברי רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, על לחם מסולק באמצע השבוע שהוא נפסל ביוצא; וזה שלא כגירסת השיט"מ; וראה מה שהעיר על דבריו בטהרת הקודש.

[ויש לדון בכל זה, שאם סילקו באמצע השבוע הרי הוא נפסל ביוצא לכולי עלמא, ומה שפירשו רש"י ותוספות דוקא שסילקו בשבת, היינו משום שאם סילקוהו באמצע השבוע, הרי בלאו הכי פסול הוא משום מחוסר זמן, שלא עמד על השולחן משבת לשבת; ודוקא במסודר אינו מחוסר זמן, כי דין לחם על השולחן משבת לשבת מתקיים גם בשעת המסע, וכפי שנתבאר בהערה 6 אות ג].

18. פירש רש"י: דכתיב "יומם" ברישא, והדר "לילה".

ויש להעיר, שלכאורה פשטות הכתובים בפרשת בהעלותך מורים שלא היו עוקרים

אף שהטמא אינו עושה פסח, מכל מקום אם היו רוב הציבור טמאין הרי הטומאה נדחית, ונכנסים לעזרה — שהיא אסורה להם בטומאתם, שטמא מת אסור ליכנס למחנה שכינה — ועושים את הפסח; אבל טומאת זיבה וצרעת לא הותרה אפילו כשרובם טמאים.

קא משמע לן שאף מתחילים היו לצאת למסע בלילה.

ומקשינן על הברייתא שנתבאר בה שאף בשעת המסעות זבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן, ומשום שקדושת מחנה ליה ומחנה ישראל לא בטלה בשעת המסעות;

ורמינהי מהא דתניא:

רבי אליעזר אומר:

צח-ב

יכול דחקו אף זבין ומצורעין [שלא הותרה טומאתם] ונכנסו לעזרה כפסח הבא בטומאה, יכול יהו חייבין על ביאת מקדש בטומאה —

הוגללו הפרוכת בשעת סילוק מסעות, (19) הותרו הזבין והמצורעין ליכנס לשם [למחנה שכינה], הרי שבטלה קדושת מחנות לגמרי!?

אמר רב אשי: לא קשיא:

תלמוד לומר [במדבר ה]: "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש", ולמדנו מהיקש:

הא — דשנינו: הותרו זבין ומצורעין ליכנס לשם — **רבי אליעזר** היא —

בשעה שטמאי מתים משתלחין, זבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן, אבל בשעה שאין טמאי מתים משתלחים, אין זבין ומצורעין ומשתלחין.

הא — הברייתא ששנינו בה זבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן — **רבנן** היא.

דתניא:

והוא הדין דבשעת סילוק מסעות — שאין שם

אש, [שלא כבנסיעה שהיו נפרדים, וכמו שכתבו שם]; ולפי זה יהיה פירוש "ולפי העלות הענן" כולל גם את מראה האש שהרי ענן היה; וראיה לפירוש זה מה שאמר הכתוב שם בהמשך הפסוקים: "כל ימי אשר ישכון הענן על המשכן יחנו. ובהאריך הענן על המשכן ... ויש אשר יהיה הענן ימים מספר ... ויש אשר יהיה הענן מערב עד בוקר", הרי שהיה הענן על המשכן בלילה.

בלילה, וכדכתיב [במדבר ט טו]: "וביום הקים את המשכן, כיסה הענן את המשכן לאהל העדות, ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בוקר. כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש לילה. ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ...", הרי מבואר שהיה הענן על המשכן רק ביום, וסימן לתחילת המסעות הלוא הוא "העלות הענן מעל האהל", ומשמע שלא היו עוקרים בלילה.

19. סילוק הפרוכת היה תחילת פירוק המשכן בשעת סילוק מסעות, כדכתיב [במדבר ד ה]:

ולפי מסקנת הגמרא שהיו עוקרים אף בלילה יהיה פירוש הכתובים כמו שפירשו המלבי"ם ובהעמק דבר, שאותו ענן נהפך בבוקר למראה